



عکس العمل مبلغان

در برابر استهزاء

محمد حسن نبوی

باوران بهره جستند و در این میان، یکی از حربه‌های همیشگی آنان استهزاء و تمسخر دینداران بوده است. این روش از سویی می‌توانست در همه جا بکار آید و از سوی دیگر کمترین آسیب جانبی را برای آنان داشت.

این ابزار در حال صلح یا جنگ از سوی سپاه ضلالت بکار می‌رفت و مؤمنین و صالحان را بسیار می‌آزرد؛ از اینرو قرآن کریم بحث استهزاء و مطالب پیرامونی آن را در آیات بسیاری مطرح کرده است که در این مقاله برخی از این آیات و مباحث مربوط به آن را بیان می‌کنیم.

در طول تاریخ پیامبران، صالحان و پارسایان برای هدایت انسانها کوشیده و طالبان نور و پاکی را به خود جذب و آدمیان را به ورای طبیعت و متافیزیک متوجه ساخته‌اند.

در برابر این گروه عده‌ای هم به سرکردگی شیطان گرد آمده، صف آرائی نمودند. آنان برای نابودی حق از ابزارهای بسیاری بهره بردند. گاه سلاح جنگی را برای کشتن سپاه نور بکار بردند و گاه با شبهه افکنی در جهت تضعیف باورهای مؤمنین کوشیدند، و از هر روش خطایی مانند تهمت، افتراء و دروغ برای نابودی حق

۱. استهزاء، حربه کافران

سرگردان می‌کند.

قرآن مجید در موارد متعددی از به سخریه گرفتن پیامبران الهی توسط کافران سخن گفته است؛ مثلاً می‌فرماید: «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ»^۱ «پیش از تو در گروه‌های پیشین پیامبرانی را فرستادیم و هیچ پیامبری برایشان نفرستادیم جز آنکه او را به مسخره می‌گرفتند».

۲. استهزاء منافقان

برخی از منافقین در برابر انسانهای مؤمن از روی استهزاء اظهار ایمان می‌کردند؛ اما با همفکران خود حرکت خود را نوعی تمسخر مؤمنین قلمداد می‌کردند.

«وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنُوا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ»^۲ «هنگامی که با افراد با ایمان روبرو می‌شوند، می‌گویند: ما ایمان آوردیم و وقتی با شیطانهای خود خلوت می‌کنند، می‌گویند: ما با شما هستیم، ما آنان را مسخره می‌کنیم. خدا آنان را مسخره کرده و در طغیانشان

۳. مشرکان و زخم زبان

سخنان زهرا آگین و رنج آور اهل کتاب و مشرکین در قرآن مجید بعنوان آزمون الهی مطرح گردیده، چنین آمده است:

«لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيراً وَإِنْ نَصِرُوا وَ تَتَّقُوا فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ»^۳ «قطعاً در مال و جان آزموده خواهید شد و از کسانی که پیش از شما به آنان کتاب داده شده و از کسانی که به شرک گرائیدند [سخنان] آزار دهنده بسیاری خواهید شنید و اگر صبر کنید و پرهیزگاری نمایید، از عزم استوار [شما] در کارها حکایت دارد.»

مؤمنین باید خود را برای سه آزمایش سخت آماده کنند:

۱. مال؛

۲. جان؛

۳. سخنان رنج آور یهود و نصاری

۱. حجر / ۱۰ و ۱۱.

۲. بقره / ۱۴ و ۱۵.

۳. آل عمران / ۱۸۶.

و مشرکین.

امروز لجاجت یهود در صهیونیسم و خود برترینی بی منطق در آمریکا و کشورهای غربی تبلور یافته و رسانه‌های گسترده و فراگیر آنان مسلمانان استوار را به سخریه می‌گیرند و فساد و فحشاء خود را به عنوان ارزش به جهانیان معرفی می‌کنند و عفت و پاکدامنی را محدودیت و اسارت جلوه می‌دهند، همه مسلمانان را عقب افتاده و خود را مترقی و پیشرفته معرفی می‌کنند، و هر روز با سخنان و پیامهای زهرآگین خویش دلهای نورانی مؤمنان را خراش می‌دهند.

در قرآن این رفتار ناهنجار پیش بینی شده است. مسلمانان و مؤمنان باید استوار و پابرجا همه تبلیغات آنان را به هیچ انگارند و بدانند استواری و پروا پیشه گی در این راه بهترین یار آنان است.

۴. استهزاء گناهکاران

خطاپیشه گان گنه کاری که نمی‌توانند پاکی را تحمل کنند و در اعماق جان خویش نسبت به افراد با

ایمان احساس ضعف و حقارت دارند، با تمسخر مؤمنین درد درون خویش را التیام می‌بخشند.

قرآن مجید می‌فرماید: ﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾^۱ «گناهکاران همیشه (در دنیا) به مؤمنین می‌خندیدند و چون بر ایشان می‌گذشتند، با چشم و ابرو آنان را ریشخند می‌کردند و هنگامی که به خانواده‌های خود باز می‌گشتند، به شوخی می‌پرداختند.»

۵. استهزاء علم گرایان

گرچه ترغیب به علم و دانش از بدیهیات انکارناپذیر اسلام می‌باشد، اما غرور علمی با نگاه علمی دارای تفاوت بسیار و قابل تأمل است. برخی از افراد با قیافه علمی در برابر پیامبر ﷺ مقاومت می‌کنند. اینان با اندک اطلاعات و تخصص در زمینه‌ای از علوم تصور می‌کنند حق دارند در همه حوزه‌های علوم دخالت کنند و با غرور و تبختر به هر پدیده‌ای از دریچه

۱. مطففین/ ۲۹ و ۳۰ و ۳۱.

۱. استهزاء آیات خدا

یکی از موضوعاتی که مورد تمسخر کفار، مشرکین، منافقان، گناهکاران و علم زده‌ها واقع می‌شود، آیات و نشانه‌های روشن الهی است.

قرآن مجید می‌فرماید: ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسَاءُوا السُّوْءِ اَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ﴾^۱ «فرجام کسانی که زشتی پیشه کردند، اینگونه بود که آیات خدا را تکذیب نموده و آن را به تمسخر گرفتند.»

۲. تمسخر پیامبران صلی الله علیه و آله

یکی از رفتارهای زشت و ناپسند سپاهیان ضلالت، استهزاء پیامبران الهی است. قرآن مجید در چند مورد این جمله را تکرار نموده است که: ﴿لَقَدْ اسْتَهْزَءَ بِرُسُلِ مِنْ قَبْلِكَ﴾؛ «هر آینه پیامبران قبل از تو مسخره می‌شدند.»

۳. استهزاء پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله

عده‌ای در برابر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله به جای برخورد منطقی و تدبرآمیز هیچ حرکت مثبتی از خود بروز نداده؛ بلکه برعکس، تنها شیوه برخورد آنان

محدود اطلاعات خود به داوری می‌نشینند. چنین افرادی قطعاً در شناخت مسیر اصلی زندگی دچار حیرت و سردرگمی می‌شوند. عده‌ای دیگر هم از آنجا که به دلیل جایگاه علمی مورد توجه‌اند، هنگامی که حرف حق از سوی مردم پذیرش می‌شود برای اثبات جایگاه خود از پذیرش حق امتناع می‌ورزند. استهزاء حق با این موضع و نگرش، از دیرباز تاکنون همواره وجود داشته و اکنون نیز بطور جدی مطرح است. قرآن مجید می‌فرماید: ﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ﴾^۱؛ «هنگامی که پیامبران آنان دلایل روش آوردند، به دانش (مختصری) که داشتند شادمان ماندند و سرانجام آنچه به ریشخند می‌گرفتند، آنان را هلاک ساخت.»

موضوعات مورد تمسخر

کسانی که در برابر باور پیشه‌گان از ابزار استهزاء بهره می‌جویند، براساس معارف قرآن مواردی را در معرض تمسخر قرار می‌دهند که اکنون به آیاتی در این باره اشاره می‌شود.

۱. غافر/ ۸۳

۲. روم/ ۱

ریشخند پیامبر ﷺ بود.

قرآن مجید می فرماید: ﴿وَإِذَا زُلْزِلَتْ الْأَرْضُ بِزَلْزِلَةٍ تَتَخَذُ وَثْكَ الْإِسْزُورِ﴾؛ «هنگامی که کافران تو را می بینند، فقط تو را مسخره می کنند.»

۴. مسخره کردن نماز

دسته‌ای از گمراهان، دستورات دینی از جمله نماز را - که نقش محوری در عبودیت آدمی دارد - به ریشخند می گیرند. ﴿وَإِذَا نَادَىٰ تِسْمَ الْإِلَهِ الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾؛ «هنگامی که مردم را به نماز می خوانید، آن را به مسخره و بازی می گیرند؛ زیرا آنان مردمی هستند که نمی اندیشند.»

مبلغ و مسخره کنندگان

یکی از مشکلات مبلغان دینی، استهزاء آنان توسط گروه‌های مطرح شده می باشد که هر کدام به نوعی مبلغ دینی را مورد تهاجم گفتار زهردار خویش قرار می دهند. در اینجا ممکن است مبلغ دچار سر درگمی شود که در برابر این عملکرد چه عکس العملی داشته باشد. ما در این بخش از مقاله با استفاده از آیات قرآن سعی می کنیم

راهی را بیابیم و براساس آن عمل کنیم. در این زمینه مطالبی تحت دو عنوان بایدهای روحی و بایسته‌های واکنشی بیان می گردد.

بایدهای روحی

مبلغ دین ابتدا باید از جهت روحی جایگاه خود را بشناسد و با الهام از معارف دینی فکر و اندیشه خود را تعدیل کند و با شخصیت‌های قرآن روح خود را تنظیم نماید. مبلغ اگر نتواند خود را از جهت روحی پشتیبانی کند، حتماً در زمینه هدایت جامعه مشکل افزونتری خواهد داشت. حفظ روحیه برای مبلغ تا آنجا اهمیت دارد که پیامبر اسلام ﷺ هم از طرف قرآن کمک می شود؛ از اینرو نکاتی را که می تواند از جهت روحی ما را یاری رساند در اینجا مطرح می کنیم، بدان امید که مبلغان عزیز در فراز و نشیبهای اجتماعی با مرور این مطالب، به بازسازی روحیه خویش پردازند.

۱. تاریخ انبیاء ﷺ

اگر مروری بر تاریخ انبیاء

۱. انبیاء / ۳۶

۲. مائده / ۵۸

شدند و زیر و رو گردیدند تا جایی که پیامبر ﷺ و افرادی که با وی ایمن آورده بودند، گفتند: یاری خدا کی خواهد بود؟ آگاه باشید که یاری خدا نزدیک است.»

ب. استهزاء همه پیامبران

مطلب دیگری که توجه به آن برای همه مبلغان ضروری است، آنست که بدانند کلیه پیامبران سلف از این مشکل و آسیب در امان نبوده‌اند؛ از جمله، گل سرسبد انسانیت و بالاترین پیامبر، حضرت محمد ﷺ هم مورد استهزاء قرار می‌گرفته است، تا آنجا که قرآن مجید آن حضرت را برای تحمل زخم زبانها تسلی می‌دهد که ای پیامبر! اگر تو را مسخره می‌کنند، این رفتار نسبت به همه پیامبران بوده است.

در قرآن مجید آمده است: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ آيَاتِنَا مِن قَبْلِكَ فَمَأْتَيْتَ لِلذِّكْرِ كُفْرًا ۚ لَوْلَا إِذْ سَأَلْتَهُنَّ لَاطْمَأْنَنَتْ لَكَ ابْهَاتُ الْعِزِّ ۚ إِنَّكَ لَنظِيرُ الْعُقَابِ ۗ﴾^۱ «بی‌گمان فرستادگان قبل از تو مسخره شدند، پس به کسانی که کافر شدند مهلت دادم، آنگاه آنان را به کیفر گرفتم،

عظام ﷺ داشته باشیم و از قرآن در این مسیر بهره جوئیم، در می‌یابیم که:

الف. مصائب همه پیامبران

هیچ پیامبری از مشکلات و سختیها در امان نبوده و همه پیامبران در کسوران حوادث، در گیریها و مصائب، به پیش رفته و اهداف نورانی خود را دنبال می‌کرده‌اند. و بطور کلی هر انسان با ایمانی اگر بخواهد سعادت یابد و به بهشت الهی راه پیدا کند، باید در مقابل مشکلات و سختیها بایستد و مبلغ به عنوان پیشتاز رهروان راه انبیاء باید برای رویارویی با مشکلات، سختیها و آزار دشمن آماده بوده و تحمل این سختیها را زمینه قرب الی الله بداند و از آن استقبال کند.

قرآن مجید می‌فرماید:

﴿إِنَّمَا حَسِبْتُمْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ مَسْخُورِينَ ۚ فَلَوْلَا إِذْ سَأَلْتَهُنَّ لَاطْمَأْنَنَتْ لَكَ ابْهَاتُ الْعِزِّ ۚ إِنَّكَ لَنظِيرُ الْعُقَابِ ۗ﴾^۱ «آیا خیال می‌کنید که در بهشت داخل می‌شوید و مشکلات پیشینیان بر شما وارد نمی‌شود؛ آنان دچار سختی و زیان و هول و هراس

۱. بقره / ۲۱۴.

۲. رعد / ۳۲.

پس چگونه بود کيفر من؟»

۲. مقایسه خویش با دشمن

گاهی افراد با ایمان خیال می‌کنند که فقط آنان دچار مشکل و مصیبت‌اند و انسانهای کافر و فاسق مشکلی ندارند؛ در حالی که همه انسانها در این کوره خاکی با سختی، خسارت و مصیبت دست و پنجه نرم می‌کنند. البته فقط خدا باوران و ایمان داران که برای رضای الهی با این سختیها روبرو می‌شوند پاداش دارند؛ اما افراد بی‌ایمان جز خسارت در دنیا و آخرت نصیبی نخواهند داشت. اگر این نگرش در ذهن آدمی نهادینه شود، به راحتی در می‌یابد که مؤمن به تحمل مشکلات سزاوارتر است.

بطور کلی همه افراد؛ اعم از کسبه، تجار، افراد اداری، و... از سخن نیش‌دار در امان نیستند. کافران، مشرکان، منافقان و گناهکاران نیز از انتقاد و سخنان رنج‌آور بی‌نصیب نخواهند بود. امروز یکی از افرادی که بیش از همه به او واژه‌ها و کلمات گوناگون و تند گفته می‌شود، رئیس جمهور آمریکا است؛ در حالی که برای

باطل همه این سخنان را تحمل می‌کند. همانگونه که مردم برای زندگی روزمره خود، و سیاستمداران برای حفظ پست و مقام خویش هزاران نوع سخن را تحمل می‌کنند، ما هم قطعاً باید به عنوان مبلغان دین برای حفظ اسلام و قرآن بسیار پایدار بایستیم و بدانیم که در این فراز و نشیبها قرب الهی حاصل می‌شود.

قرآن مجید می‌فرماید: ﴿إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلَهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾؛ «اگر به شما آسیب رسیده، آن قوم (کافر) را نیز آسیبی نظیر آن رسیده است و ما این روزها (ی شکست و پیروزی) را بین مردم به نوبت می‌چرخانیم.»

۳. استهزاء و آزمون

تمسخر انسانهای با ایمان یکی از آزمونهای الهی است که مبلغان عزیز باید با عنایت به این نکته زمینه رشد و قرب خویش را به خدا احساس کرده، هرگز از آن منزجر نباشند.

دشمنان دین گاهی با موشک،

قرآن کریم در جای دیگر می‌فرماید:
**﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
 الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمِ الصَّابِرِينَ﴾**؛
 «آیا پنداشتید که به بهشت وارد
 می‌شوید، بدون آنکه خداوند
 مجاهدین و صابرين را بیازماید.»
 استهزاء دشمنان بستر آزمون و
 پایداری مؤمنان است که پیروزی در
 این امتحان بزرگ موجب ورود در
 بهشت الهی خواهد بود.

۴. پیروزی در قیامت

همه مؤمنان باید بدانند که
 پیروزی در قیامت از آنان است و
 مسخره‌کنندگان به جزای اعمال زشت
 خود می‌رسند. توجه به این امر روحیه
 مقاومت و پایداری را در آنان تقویت
 می‌کند. در این باره علاوه بر آیه ۱۱۱
 سوره مؤمنون می‌توان به این آیه
 استدلال کرد که می‌فرماید: **﴿زَيْنَ لِلَّذِينَ
 كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْحَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
 وَالَّذِينَ اتَّقُوا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ
 مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾**؛ «زندگی دنیا برای

هواپیمان، بمب و گلوله سعی می‌کنند
 مسلمانان را از پای در آورند و زمانی با
 شلیک پیام از پایگاههای خبری و رسانه‌ها
 و گاهی هم با تحریک جوانان ضعیف
 الایمان این جنگ بی‌امان را دنبال می‌کنند.
 پایداری در همه صحنه‌های ستیز با کفر،
 شرک، نفاق و گناه، پاداشی بس بزرگ دارد؛
 از جمله مقاومت در مقابل استهزاء آنان.

قرآن مجید مطلبی را بیان می‌فرماید
 که تأمل برانگیز و درس آموز است.
 عده‌ای در قیامت می‌گویند خدایا ما را
 از جهنم نجات بخش، پس از آنکه تقاضای
 آنان به شدت رد می‌شود، قرآن چنین
 می‌فرماید: «عده‌ای از بندگان من در دنیا
 می‌گفتند: پروردگارا ایمان آوردیم پس ما را
 ببخش و به ما رحم کن و تو بهترین
 مهربانانی.»

**﴿فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سَخِرِيًّا حَتَّى أَنْسَوْكُمْ
 ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ﴾**؛ ای
﴿جَزَيْتُهُمْ أَلْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَتُكْفَرُونَ﴾؛
 «پس شما آنان را به تمسخر
 گرفتید تا یاد من فراموشتان شد و شما بر
 آنان می‌خندیدید. من هم امروز پاداش
 پایداری آنان را دادم و اینان همان
 رستگارانند.»

۱. مؤمنون/ ۱۱۱-۱۱۰.

۲. آل عمران/ ۱۴۱.

۳. بقره/ ۲۱۲.

رفتارهای دیگر مناسب تر است.

قرآن مجید می فرماید: ﴿أُدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾؛^۱ «ای پیامبر! مردم را با حکمت و برهان و موعظه نیکو به راه خدایت دعوت کن و با بهترین روش مناظره کن.»

۲. سخنان نیکو

اگر مبلغ هنگامی که با تمسخر دیگران روبرو شد، بتواند خود را کنترل کرده و با سخنان نیکو و زیبا با آنان روبرو شود، در موارد بسیاری می تواند تأثیر بگذارد. قرآن مجید می فرماید: ﴿وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ نَبْتَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا﴾؛^۲ «به بندگانم بگو، بهترین سخنان را بر زبان آورید که شیطان بین شما دشمنی بر می انگیزد؛ زیرا شیطان همیشه دشمنی واضح برای انسان است.»

از این آیه فهمیده می شود که بهترین راه پرهیز از آشوب و فتنه، استفاده از کلمات زیباست.

در جای دیگر قرآن در توصیف

کافران زینت گردید و مؤمنان را ریشخند می کنند و کسانی که پروا پیشه اند در روز قیامت برتر از آنانند و خداوند به هر کس بخواهد بی حساب روزی می دهد.»

۵. عذاب استهزاء کنندگان

در قیامت استهزاء کنندگان دچار حسرتی دردناک می گردند که چرا پیامبران علیهم السلام را به تمسخر گرفتند.

قرآن مجید در توصیف حالت این افراد در قیامت می فرماید: ﴿يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾؛^۱ «حسرت بر این بندگان باد که هیچ پیامبری برای آنان نیامد مگر آنکه او را به ریشخند گرفتند.»

بایسته های واکنشی

برای رویارویی با استهزاء کنندگان، مواردی در منابع اسلامی دیده می شود که مبلغ می تواند به تناسب شرایط و موقعیتهای مختلف از آنها بهره جوید:

۱. برخورد منطقی

گاهی افرادی که مسخره گر هستند، اگر با دلیل و برهان و سخنان دلسوزانه روبرو شوند، خیلی سریع خلع سلاح و تسلیم می شوند. در صورتی که این حرکت جواب دهد، از

۱. یس / ۳۰.

۲. نحل / ۱۲۵.

۳. اسراء / ۵۳.

«ما تو را در گمراهی آشکار یافتیم.» آن حضرت پاسخ می دهد: «قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ»^۱؛ «ای مردم! من به هیچ وجه در گمراهی نیستم و لکن من رسول پروردگار جهانم.»

۴. برخورد سلم آمیز

بعضی از افراد تمسخر کننده، انسانهای جاهل و نادانی هستند که ارزش رویارویی ندارند. بهتر است مبلغ با برخوردی سلم آمیز از کنار آنان بگذرد.

قرآن مجید در توصیف بندگان خداوند رحمان می فرماید: «وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا»^۲؛ «و هرگاه به عمل لغوی بگذرند، بزرگوارانه از آن درگذرند.»^۳ عدم همنشینی

اگر برخورد با کلام منطقی، کلام زیبا، رد اتهام و برخورد سلم آمیز نتوانست فرد مسخره کننده را کنترل کند، یکی از راههای مؤثر ترک همنشینی با این افراد است. اگر

بندگان خداوند رحمان می فرماید: «وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا»^۱؛ «هرگاه مردم جاهل به آنها خطاب (و عتابی) کنند، با سلامت نفس (و کلام خوش) جواب می دهند.»

۳. رد اتهام

گاهی پیامبران الهی هنگامی که مورد اتهام و استهزاء دشمنان واقع می شدند، خیلی مستین سخن نابجای آنان را رد می کردند.

هنگامی که حضرت هود عليه السلام به بیان آیات الهی می پردازد، دشمنان چنین می گویند: «إِنَّا لَنَرِيكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ»^۲؛ «ما تو را سفیه و بی خرد می بینیم و گمان داریم که تو سخت دروغ گوئی.»

حضرت هود در جواب آنان چنین می فرماید: «قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ»^۳؛ «ای قوم! من سفیه نیستم و لکن فرستاده خدای عالمیان هستم.»

حضرت هود عليه السلام تندی نمی کند، بلکه خیلی متین پاسخ می دهد.

و هنگامی که به حضرت نوح می گویند: «إِنَّا لَنَرِيكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ»^۴؛

۱. فرقان / ۶۳.

۲. اعراف / ۶۶.

۳. اعراف / ۶۷.

۴. اعراف / ۶۰.

۵. اعراف / ۶۱.

۶. فرقان / ۷۲.

مؤمنین از جلسات این گونه افراد دور شوند، از سویی به حرکت ناپسند آنان واکنش نشان داده و از سوی دیگر از تأثیر سخنان مخرب آنان بر روح خود جلوگیری کرده‌اند.

قرآن مجید می‌فرماید: ﴿وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيَسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا﴾^۱؛ «البته خداوند در کتاب بر شما نازل کرده که چون شنیدید به آیات خدا کفر ورزیده و مسخره می‌شود، با آنان منشینید تا به سخنی دیگر وارد شوند و الا شما هم مانند منافقان بوده، خداوند منافقان و کافران را در جهنم جمع می‌کند.»

امید آنکه:

الف. مبلغان محترم آیات مذکور را به جان خویش بسپارند تا هیچگاه در مقابل انسانهای منحرف احساس خستگی نکنند. ب. مطالب مذکور را برای مردم بیان کنند تا جایگاه استهزاء کنندگان و تکلیف خود در مقابل آنان را به خوبی بشناسند.

ج. آنچه در توصیف انسانهای پایدار و استوار و امیرالمؤمنین علیه السلام

مقتدایمان آمده همواره نصب العین خویش قرار دهند که قرآن مجید می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَزِدْكُمْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِيَ اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾^۲؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هر که از شما از دین خود مرتد شود، خداوند به زودی قومی را خواهد آورد که آنها را دوست دارد و آنها هم خدا را دوست دارند، نسبت به مؤمنان فروتن و در مقابل کافران سرسخت‌اند، در راه خدا می‌جنگند و از ملامت نکوهش کنندگان نمی‌هراسند. این فضل خداوند است که به هر کس بخواهد عطا کند و خداوند گشایشگر و داناست.»

این آیه براساس روایت پیامبر صلی الله علیه و آله مربوط به ایرانیان است. همچنین در روایات آمده است که از مصداق آن امیرالمؤمنین علیه السلام و اصحاب آن حضرت و حضرت قائم علیه السلام و اصحابش می‌باشند.^۳

۱. نساء/ ۱۴۰.

۲. مائده/ ۵۴.

۳. تفسیر نور الثقلین، ذیل آیه.